ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ – ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΣΑΒΒΑΤΟ 30 ΜΑΪΟΥ 2026

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

Α. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Ο Ντέιβιντ Χολάντερ, διακεκριμένος καθηγητής του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης και συγγραφέας του βιβλίου «Πώς το μπάσκετ μπορεί να σώσει τον κόσμο», μιλά για το μπάσκετ όχι ως θέαμα ή βιομηχανία αλλά ως φιλοσοφία ζωής. Το διασκευασμένο κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα συνέντευξης του συγγραφέα σε εφημερίδα.

Θα μπορούσε το μπάσκετ να σώσει τον κόσμο;

Το 2016 ο Ντέιβιντ Χολάντερ έβλεπε έναν κόσμο που έμοιαζε να διαλύεται: κοινωνική πόλωση, δυσπιστία απέναντι στους θεσμούς και μία διαρκής αίσθηση συλλογικής αποσύνθεσης. Ήταν μία εικόνα εντελώς διαφορετική από εκείνη που βίωνε μέσα από το μπάσκετ – ένα άθλημα που, για τον ίδιο, γεννούσε σύνδεση, κοινότητα, αίσθηση σκοπού και, τελικά, ένα είδος καταφυγίου. Έτσι γεννήθηκε μία σκέψη: θα μπορούσαν οι αρχές που κρύβονται πίσω από το μπάσκετ να λειτουργήσουν ως εργαλείο κατανόησης ή ακόμη και βελτίωσης του κόσμου; Γιατί, όπως πιστεύει, το παιχνίδι μπορεί ακόμη να μας διδάξει πώς να συνυπάρχουμε, να συνεργαζόμαστε και να φανταζόμαστε έναν καλύτερο κόσμο.

Δημοσιογράφος: Ποια είναι η κεντρική ιδέα του βιβλίου σας; Πώς μπορεί το μπάσκετ να σώσει τον κόσμο;

Συγγραφέας: Το μπάσκετ είναι κάτι περισσότερο από ένα άθλημα, κάτι περισσότερο από ομάδες ή ομοσπονδίες· είναι ένας προσβάσιμος κοινωνικός θεσμός, που δημιουργήθηκε για να βοηθήσει τους ανθρώπους να μάθουν πώς να γίνονται καλύτεροι, καθώς συνεργάζονται μαζί με άλλους ανθρώπους. Και, ως τέτοιος, έχει πολλά να μας διδάξει αναφορικά με το πώς να δρούμε και πώς να αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο και την κοινωνία σήμερα.

Δημοσιογράφος: Ποιες από τις αρχές που παρουσιάζετε στο βιβλίο σας θεωρείτε πιο επίκαιρες σε αυτόν τον συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο;

Συγγραφέας: Θα έλεγα την απουσία σταθερών θέσεων. Το μπάσκετ είναι το μοναδικό παιχνίδι που παίζεται 100% χωρίς σταθερές θέσεις. Όπως και στη ζωή, κανείς μας δεν είναι μόνο ένα πράγμα - ούτε καν ο κόσμος που ζούμε. Σε έναν κόσμο που αλλάζει διαρκώς, πρέπει να προσαρμοζόμαστε, να γινόμαστε αυτό που χρειάζεται και να κάνουμε αυτό που απαιτείται, προκειμένου να αντιμετωπίσουμε τις νέες συνθήκες και τα νέα δεδομένα που έχουμε μπροστά μας – πάντα μαζί με άλλους ανθρώπους.

Ωστόσο, σημαντική θεωρώ και την υπέρβαση. Το μπάσκετ είναι, επίσης, το μοναδικό άθλημα που έχει «υπερυψωμένο» στόχο. Και άρα μας ζητά όχι μόνο να συνεργαζόμαστε και να προσαρμοζόμαστε, αλλά και να ανυψωνόμαστε. Το μπάσκετ λέει: «Αψήφησε τη βαρύτητα, πέτα» - και ξέρουμε ότι αυτό είναι αδύνατο. Δεν μπορούμε να αψηφήσουμε τη βαρύτητα, δεν μπορούμε να πετάξουμε. Το μπάσκετ όμως λέει: «κάν' το όπως και να 'χει». Το νόημα, λοιπόν, είναι πως πρέπει να θέτουμε υψηλούς στόχους, να επιχειρούμε αυτό που οι άλλοι θεωρούν αδύνατο. Πρέπει να επιμένουμε ώστε οι φιλοδοξίες μας να ξεπερνούν τα όριά μας.

Καμία μεγάλη κοινωνία δεν έλυσε ποτέ μόνο τα προβλήματα που βρίσκονταν μπροστά στα πόδια της. Η ιστορία της ανθρωπότητας είναι η ιστορία πραγμάτων που κάποτε θεωρούνταν αδύνατα και σήμερα αποτελούν απλώς μέρος της καθημερινότητάς μας. Αυτό πρεσβεύει το μπάσκετ: να κοιτάς ψηλά και να κάνεις αυτό που σου λένε ότι δεν γίνεται. Να υλοποιείς αυτό που θεωρούν αδιανόητο.

Δημοσιογράφος: Ποια ήταν η στιγμή που σας ενέπνευσε να δείτε το μπάσκετ όχι απλώς ως άθλημα αλλά ως τρόπο κατανόησης της κοινωνίας;

Συγγραφέας: Είναι μία ανάμνηση: όταν ήμουν έξι ετών, ο πατέρας μου ασφαλτόστρωσε την αυλή μας και έστησε μία κανονική μπασκέτα. Τότε έμαθα το πρώτο πράγμα που μαθαίνει κανείς, όταν ξεκινά μπάσκετ: «Κοίτα ψηλά». Είναι ένας ισχυρός, βασικός, βιώσιμος προσανατολισμός, ένας βαθιά ανθρώπινος και εμπνευσμένος τρόπος να πορεύεσαι μέσα στον κόσμο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

Α1. α) Να παρουσιάσεις τις δύο (2) αρχές του μπάσκετ που ο Ντέιβιντ Χολάντερ στη συνέντευξή του θεωρεί ως πιο επίκαιρες σε έναν κόσμο που αλλάζει διαρκώς (μον.10).

β) Στην παράγραφο «Είναι μία ανάμνηση ... να πορεύεσαι μέσα στον κόσμο» ο Χολάντερ κάνει επίκληση στο συναίσθημα για να απαντήσει με τρόπο πειστικό ότι το μπάσκετ δεν είναι απλώς ένα άθλημα αλλά ένας τρόπος κατανόησης της κοινωνίας. Να εντοπίσεις στην παράγραφο πέντε (5) μέσα πειθούς που χρησιμοποιεί (αφήγηση, μεταφορική χρήση της γλώσσας, ασύνδετο σχήμα, ευθύς λόγος, πρώτο ρηματικό πρόσωπο) δίνοντας την αντίστοιχη λέξη/φράση μέσα από το κείμενο (μον.5).

Μονάδες 15

2η δραστηριότητα

Α2. α) «Θα μπορούσε το μπάσκετ να σώσει τον κόσμο;» Να σχολιάσεις το επικοινωνιακό αποτέλεσμα του τίτλου (μον.3).

β) «Ωστόσο, σημαντική θεωρώ και την υπέρβαση... ξεπερνούν τα όριά μας.» Η συγκεκριμένη παράγραφος αναπτύσσεται με αναλογία. Να εντοπίσεις την αναλογία (μον.2) και να την αναλύσεις (μον.2). Τι επιτυγχάνει ο ομιλητής με τη χρήση της (μον.2);

γ) Να ξαναγράψεις τις παρακάτω φράσεις αντικαθιστώντας καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με μία νοηματικά αντίθετη λέξη:

«... <u>δυσπιστία</u> απέναντι στους θεσμούς...»
«... αίσθηση συλλογικής <u>αποσύνθεσης</u>...»
«... συνεχώς <u>μεταβαλλόμενο</u> κόσμο...»

(μον.6)

Μονάδες 15

3η δραστηριότητα

Α3. Αξιοποιώντας στοιχεία από τη συνέντευξη που διάβασες, να γράψεις σε ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σου τις απόψεις σου σχετικά με τα εφόδια που χρειάζεται ένας νέος άνθρωπος για να εκπληρώσει τα όνειρά του σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο (200-250 λέξεις).

Μονάδες 20

Β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Πρόκειται για ποίημα της Μαρίας Σκουρολιάκου (2021).

Ζωγραφίζω

Ζωγραφίζω τις μέρες μου με ποιήματα.
Παίρνω τα χρώματα
απ' της καρδιάς τ' αλφαβητάρι
τα υλικά απ' της σκέψης το εργαστήρι
και ταξιδεύω στη γη των εννοιών
στον ουρανό και τα πελάγη τους.
Ορειβατώ στα ύψη τους τα δυσθεώρητα
και χάνομαι στης σημασίας τους το βυθό.
Οι εκθέσεις μόνιμες
στην πινακοθήκη της καρδιάς μου.

Κι έχω ένα όνειρο που με παιδεύει.
Να ζωγραφίσω
τις μέρες όλου του κόσμου με ποιήματα.
Γεμάτες ήλιο και γελαστά παιδιά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

Β1. Πώς το ποιητικό υποκείμενο «ζωγραφίζει» τις μέρες του; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα ενιαίο κείμενο (50-60 λέξεις) αντλώντας στοιχεία από τους στίχους:

«Ζωγραφίζω τις μέρες μου με ποιήματα.
Παίρνω τα χρώματα
απ' της καρδιάς τ' αλφαβητάρι
τα υλικά απ' της σκέψης το εργαστήρι»

Μονάδες 15

2η δραστηριότητα

Β2. **α)** Στο ποίημα χρησιμοποιείται το α' ρηματικό πρόσωπο της οριστικής και της υποτακτικής έγκλισης. Να εντοπίσεις από ένα παράδειγμα για κάθε έγκλιση (μον.2) και να ερμηνεύσεις τη λειτουργία της έγκλισης στο συγκεκριμένο παράδειγμα (μον.4).

β) Να εντοπίσεις και να καταγράψεις στο τετράδιό σου μία μεταφορά, μία επανάληψη και μία προσωποποίηση (μον.9).

Μονάδες 15

3η δραστηριότητα

Β3. Στους τελευταίους στίχους του ποιήματος το ποιητικό υποκείμενο εκφράζει το όνειρό του για τον κόσμο. Ποιο είναι το όνειρο αυτό; Θα μπορούσε να εμπνεύσει σημερινούς νέους ανθρώπους; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα ενιαίο κείμενο κάνοντας αναφορές σε όποια σημεία του ποιήματος χρειάζεται (100-150 λέξεις).

Μονάδες 20

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμία άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα, **μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης**.
4. Κάθε τεκμηριωμένη απάντηση είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ώρα δυνατής αποχώρησης: **10.00 π.μ.**

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ